YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kolmas jaosto)

14 päivänä huhtikuuta 2005 *

Asiassa T-141/03,

Sniace, SA, kotipaikka Madrid (Espanja), edustajanaan asianajaja J. Baró Fuentes,

kantajana,

jota tukee

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään N. Díaz Abad, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Santaolalla Gadea ja J. Buendía Sierra, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa on kyse valtiontuesta, jonka Espanja on myöntänyt SNIACE, SA:lle, 11 päivänä joulukuuta 2002 tehdyn komission päätöksen 2003/284/EY (EUVL 2003, L 108, s. 35) osittaisesta kumoamisesta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi sekä tuomarit M. Jaeger, F. Dehousse, E. Cremona ja O. Czúcz,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.9.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat, oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten sekä väliintulijoiden vaatimukset

1 Sniace SA, on yhtiö, jonka kotipaikka on Madridissa (Espanja) ja jonka teollisuuslaitokset sekä hallinnolliset toimistot ovat Torrelavegassa, Cantabriassa (Espanja). Se toimii metsänhoitoalalla ja paperin, synteettisten kuitujen ja johdettujen kemianteollisuuden tuotteiden tuotannon aloilla. Vuosina 1992–1996 Sniace oli maksukyvyttömyysmenettelyssä. Niiden, joita asia koskee, vuonna 1996 hyväksymän elinkelpoisuuden säilyttämistä koskevan suunnitelman mukaisesti yritys neuvotteli uudestaan veloistaan velkojiensa kanssa.

2 Tässä yhteydessä voittoa tavoittelematon luottolaitos Caja de Ahorros de Santander y Cantabria (jäljempänä Caja Cantabria), joka on oikeudelliselta asemaltaan yksityinen säätiö, päätti tammikuussa 1998 myöntää Sniacelle 12 020 242 euron lainan kahdeksan vuoden laina-ajalla.

3 Kyse on osakaslainasta, jonka ehtona on sellaisen osuuden saaminen voitoista, joka on maksettava takaisin vasta laina-ajan päätyttyä ja joka maksetaan takaisin sen jälkeen, kun muille velkojille on maksettu niiden saatavat, kuitenkin ennen osakkaiden saatavien maksamista, jos yritys joutuu konkurssiin. Korko koostuu neljännesvuosittain maksettavasta kiinteästä korosta, jonka määrä on 2 prosenttia lainan pääomasta, ja muuttuvasta korko-osasta, joka riippuu yrityksen voitoista ja joka lasketaan joka tilikauden lopussa. Tämä laina voidaan vaihtaa osakkeisiin tai osinkovelkakirjoihin, jos osapuolet niin päättävät.

4 Sniacen kilpailijan tekemän valituksen johdosta komissio kehotti 13.3.1998 päivätyllä kirjeellä Espanjan viranomaisia antamaan sille tietoja tästä lainasta. Koska komissio katsoi nämä tiedot riittämättömiksi, se päätti aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn ja kehotti niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa kyseisestä lainasta (EYVL 2000, C 162, s. 15). Tämän menettelyn jälkeen komissio teki valtiontuesta, jonka Espanja on myöntänyt Sniace SA:lle, 11.12.2002 päätöksen 2003/284/EY (EUVL 2003, L 108, s. 35; jäljempänä riidanalainen päätös).

5 Kyseisen päätöksen, joka on osoitettu Espanjan kuningaskunnalle ja joka on annettu tiedoksi Sniacelle 14.2.2003, 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Espanjan Sniacelle myöntämä enintään 7 388 258 euron valtiontuki soveltuu yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c [alakohdan] mukaisesti."

6 Sniace on nostanut nyt esillä olevan kanteen 14.3.2003 ja vaatinut, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— toteaa, että kanne voidaan ottaa tutkittavaksi

— kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan siltä osin kuin siinä todetaan, että Espanja on myöntänyt sille enintään 7 388 258 euron määräisen valtiontuen

— toissijaisesti pitää voimassa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan siltä osin, kuin siinä todetaan, että valtiontuki on yhteismarkkinoille soveltuva

— määrää komission toimittamaan asiakirja-aineistoon valmistelevat hallinnolliset asiakirjat, joihin riidanalainen päätös perustuu, ja muut hallinnolliset asiakirjat, joissa on kyse komission Espanjan säästöpankkeihin liittyvästä politiikasta

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

7 Komissio puolestaan vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta

— toissijaisesti hylkää sen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

8 Espanjan kuningaskunta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 7.8.2003 väliintulohakemuksen, jolla se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajan vaatimuksia. Kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemuksen 15.9.2003 antamallaan määräyksellä.

9 Espanjan kuningaskunta vaatii 28.10.2003 päivätyssä väliintulokirjelmässään, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hyväksyy kanteen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat

10 Tekemättä muodollista oikeudenkäyntiväitettä komissio esittää vastineessaan vakavia epäilyksiä sen seikan osalta, onko kantajalla välitöntä oikeussuojan tarvetta käsiteltävänä olevan kanteen nostamiseen.

11 Komissio esittää, että EY 230 artiklan mukainen kanne voidaan nostaa vain asianosaiselle vastaisesta päätöksestä. Tällaisena ei kuitenkaan voida pitää päätöstä, jolla tuki hyväksytään ilman ehtoja. missään tapauksessa kantaja ei ole mitenkään osoittanut, että päätös on vaikuttanut konkreettisesti ja tehokkaasti sen oikeudelliseen asemaan.

12 Kantaja katsoo, että komissio on tehnyt, vaikkakin epävirallisesti, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun oikeudenkäyntiväitteen. Kantaja esittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on jätettävä tämä oikeudenkäyntiväite tutkimatta muotovirheen vuoksi.

13 Kantaja väittää, että komissio on tehnyt virheen luokitellessaan kyseessä olevan lainan valtiontueksi. Tämä luokittelu on sen mukaan omiaan vaikuttamaan konkreettisesti ja tehokkaasti sen oikeudelliseen asemaan.

14 Toimenpiteen samaistaminen valtiontukeen, sen toteuttamisen lainvastaisuuden vahvistaminen ja sen toteaminen, että toimenpide saattaa vääristää kilpailua, aiheuttavat kantajalle uhan siitä, että kolmannet, joita tuki koskee, voivat saattaa riidanalaisen päätöksen laillisuuden yhteisöjen tuomioistuinten ratkaistavaksi, mikä saattaa lopulta johtaa soveltumattomuutta koskevaan päätökseen ja jopa lainvastaisesti saatujen tukien takaisin maksamiseen.

15 Kantajan mukaan kolmas, jota tuki koskee, voi jopa nostaa kanteen Espanjan tuomioistuimissa ja vaatia, että lainan myöntämistä koskeva toimi todetaan oikeudellisesti mitättömäksi, koska se on myönnetty EY 88 artiklan 3 kohdan vastaisesti.

16 Lisäksi se seikka, että komissio on luokitellut Caja Cantabrian julkiseksi yritykseksi, muuttaa kantajan asemaa tähän yhtiöön nähden ja vaikuttaa vastaisten liikesuhteiden luonteeseen kyseisen luottolaitoksen kanssa.

17 Kantaja väittää myös kärsineensä todellista ja määriteltyä haittaa, jonka suuruus jää määritettäväksi, sikäli kuin hallinnollinen menettely on kestänyt useita vuosia ja pakottanut sen sellaiseen sekä sisäisten että ulkoisten inhimillisten, taloudellisten ja teknisten resurssien käyttöön, johon ei ole varauduttu yrityksen tavanomaisessa toiminnassa.

18 Lisäksi kantaja väittää kärsineensä aineetonta vahinkoa, joka johtuu sen yhtiökumppanien, osakkeenomistajien, toimittajien ja asiakkaiden luottamuksen menettämisestä hallinnollisen menettelyn johdosta.

19 Espanjan kuningaskunta ei ole lausunut kanteen tutkittavaksi ottamista koskevasta kysymyksestä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

20 Alustavasti on todettava, että komissio ei ole tehnyt työjärjestyksen 114 artiklan mukaista oikeudenkäyntiväitettä. Tämän artiklan 1 kohdassa säädetään, että "jos asianosainen haluaa yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisevan tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä — — koskevan väitteen tai muun oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvän seikan käsittelemättä itse pääasiaa, asianosaisen on tehtävä siitä hakemus erillisellä asiakirjalla". Siinä ei näin ollen velvoiteta kyseistä asianosaista riitauttamaan tutkittavaksi ottamista erillisellä asiakirjalla.

21 Komissio saattoi siis vastineessaan tyytyä esittämään ennen pääasian käsittelyä vakavia epäilyksiä kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä ja jättämään mahdollisuuden jättää asia tutkimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arvioitavaksi. Näin ollen ei ole tarpeen lausua työjärjestyksen 114 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti siitä, voidaanko kyseisen artiklan perusteella esitetty vaatimus ottaa tutkittavaksi tai onko se perusteltu.

22 Joka tapauksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi koska tahansa työjärjestyksensä 113 artiklan perusteella tutkia viran puolesta oikeussuojan tarpeen kaltaisten ehdottomien prosessinedellytysten olemassaolon.

23 On todettava, että esillä olevalla kanteella kantaja riitauttamatta riidanalaisen päätöksen päätösosassa olevaa soveltuvuutta koskevaa toteamusta tai muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevaa päätöstä katsoo, että päätös on sille vastainen siltä osin kuin siinä todetaan, että kyseinen toimenpide on EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

24 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo katsonut keskittymien osalta, että pelkästään se, että keskittymä julistetaan päätöksessä yhteismarkkinoille soveltuvaksi ja että päätös ei siten periaatteessa ole keskittymän osapuolille vastainen, ei vapauta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta tutkimasta, onko perusteluissa esitetyillä riidanalaisilla toteamuksilla sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa keskittymän osapuolten etuihin (yhdistetyt asiat T-125/97 ja T-127/97, Coca-Cola v. komissio, tuomio 22.3.2000, Kok. 2000, s. II-1733, 79 kohta).

25 Käsiteltävänä olevan kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten tutkimisen osalta on syytä todeta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostama kumoamiskanne voidaan tutkia vain siltä osin kuin kantajalla on intressi saada riidanalainen toimi kumotuksi (yhdistetyt asiat T-480/93 ja T-483/93, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomio 14.9.1995, Kok. 1995, s. II-2305, 59 kohta; asia T-102/96, Gencor v. komissio, tuomio 25.3.1999, Kok. 1999, s. II-753, 40 kohta ja asia T-212/00, Nuove Industrie Molisane v. komissio, tuomio 30.1.2002, Kok. 2002, s. II-347, 33 kohta). Tämän intressin on oltava jo syntynyt ja edelleen olemassa (asia T-138/89, NBV ja NVB v. komissio, tuomio 17.9.1992, Kok. 1992, s. II-2181, 33 kohta) ja sitä on arvioitava sillä hetkellä, kun kanne on nostettu (asia 14/63, Forges de Clabecq v. korkea viranomainen, tuomio 16.12.1963, Kok. 1963, s. 719 ja 748 ja asia T-159/98, Torre ym. v. komissio, tuomio 24.4.2001, Kok. H. 2001, s. I-A-83 ja II-395, 28 kohta).

26 On lisättävä, että jos oikeussuojan tarve, johon kantaja vetoaa, liittyy tulevaan oikeudelliseen tilanteeseen, kantajan on näytettävä toteen, että vaikutus tähän tilanteeseen on jo nyt varma. Sen vuoksi kantaja ei voi vedota tuleviin ja epävarmoihin tilanteisiin perustellakseen tarvettaan saada kumottua riidanalainen päätös (em. asia NBV ja NVB v. komissio, tuomion 33 kohta).

27 On todettava, että kantaja ei ole osoittanut, että sillä oli sillä hetkellä, jona se on nostanut kanteensa, jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva tarve saada riidanalainen päätös kumotuksi, koska siinä hyväksytään ilman ehtoja tai ajallista rajoitusta kyseessä oleva sen hyväksi toteutettu toimenpide.

28 Ensinnäkään kantaja ei ole mitenkään näyttänyt toteen, että oikeustoimien uhka oli tässä tapauksessa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla jo syntynyt ja edelleen olemassa oleva.

29 Komission tutkintamenettely on tosin saanut alkunsa kantajan kilpailijan tekemästä valituksesta ilman ilmoitusta Espanjan valtiolta. Kolmannet, kuten komissiolle valituksen tehnyt Sniacen kilpailija, olisivat siis voineet vedota EY 88 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen välittömään oikeusvaikutukseen kansallisissa tuomioistuimissa velvoittaakseen kyseisen jäsenvaltion perimään takaisin lainvastaisesti myönnetyn tuen (ks. asia C-354/90, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym., tuomio 21.11.1991, Kok. 1991, s. I-5505, Kok. Ep. XI, s. I-495, 14–17 kohta).

30 Kantaja ei kuitenkaan ole väittänyt, että EY 88 artiklan 3 kohtaan perustuvia kanteita olisi vireillä Espanjan tuomioistuimissa. Kirjelmissään se on rajoittunut esittämään täysin hypoteettisesti, että tällaisia kanteita saattaisi syntyä.

31 On kuitenkin todettava, että oikeuskäytännön mukaan kantajan on itse näytettävä toteen se, että sillä on oikeussuojan tarve, joka on olennainen ja ensimmäinen edellytys kaikille kanteille (asia 206/89 R, S. v. komissio, määräys 31.7.1989, Kok. 1989, s. 2841, 8 kohta).

32 Toiseksi valtiontueksi luokittelun väitettyjä vaikutuksia kantajan ja kyseisen luottolaitoksen väliseen suhteeseen on pidettävä tulevaisuuteen liittyvinä, hypoteettisina ja epävarmoina.

33 Toisin kuin kantaja väittää, se seikka, että komissio on tässä asiassa luokitellut Caja Cantabrian julkiseksi yritykseksi, ei aiheuta velvoitetta ilmoittaa tulevaisuudessa komissiolle kaikkia tämän luottolaitoksen kantajan hyväksi toteuttamia toimenpiteitä.

34 Yhtäältä kaikki julkisen yrityksen myöntämät edut eivät välttämättä ole EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

35 Toisaalta komissio ei missään tapauksessa voisi arvioida Caja Cantabrian tulevaisuudessa mahdollisesti toteuttamia toimenpiteitä pelkästään riidanalaisen päätöksen perustelujen nojalla. Sen olisi tehtävä uusi arviointi tämän myöhemmän tutkimuksen tekohetkellä vallitsevien olosuhteiden mukaan.

36 Lisäksi jäsenvaltioiden ilmoitusvelvollisuus koskee valtiontukia. Tästä seuraa, että niiden asiana on arvioida jokaisessa yksittäistapauksessa, onko toimenpide valtiontuki, ja toimia sen mukaisesti. Edellytykset, joiden johdosta ilmoittamisvelvollisuus tällaisen yrityksen toteuttamasta tällaisesta toimenpiteestä on syntynyt,

saattavat muuttua. Siten jokainen kyseisen julkisen yrityksen aseman myöhäisempi muutos, joka saisi sen menettämään tämän asemansa, saattaisi muuttaa toteutettujen toimenpiteiden luokittelua ja siten poistaa velvollisuuden ilmoittaa näistä toimenpiteistä komissiolle.

37 Kantaja väittää siis perusteettomasti, että Caja Cantabrian luokittelu julkiseksi yritykseksi muuttaa kantajan asemaa tähän laitokseen nähden ja sen tulevia liikesuhteita tämän kanssa.

38 Viimeiseksi taloudellista tai aineetonta vahinkoa, jotka kantajan mukaan johtuvat hallinnollisesta menettelystä, ei voida yhdistää riidanalaisen päätöksen sisältämään luokitteluun valtiontueksi.

39 Lopuksi on todettava, että kantaja vetoaa perustellusti oikeuteensa tehokkaaseen oikeussuojaan. On näet huomautettava, että Euroopan yhteisö on oikeusyhteisö, jossa sen toimielimet ovat sellaisen valvonnan alaisia, jonka kohteena on niiden toteuttamien toimenpiteiden yhteensoveltuvuus perustamissopimuksen ja niiden yleisten oikeusperiaatteiden kanssa, joihin kuuluvat perusoikeudet. Näin ollen yksityisten oikeussubjektien on voitava saada tehokasta oikeussuojaa niille yhteisön oikeusjärjestyksen mukaan kuuluvien oikeuksien osalta, koska oikeus tällaiseen oikeussuojaan on yksi jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvista yleisistä oikeusperiaatteista. Tämä oikeus on myös vahvistettu ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamisesta tehdyn Euroopan yleissopimuksen 6 ja 13 artiklassa (asia 222/84, Johnston, tuomio 15.5.1986, Kok. 1986, s. 1651, Kok. Ep. VIII, s. 621, 18 kohta; asia C-424/99, komissio v. Itävalta, tuomio 27.11.2001, Kok. 2001, s. I-9285, 45 kohta ja asia C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores v. neuvosto, tuomio 25.7.2002 Kok. 2002, s. I-6677, 38 ja 39 kohta).

40 On kuitenkin korostettava, että vaikka huolimatta riidanalaisen päätöksen ja sen sisältämän soveltuvuutta koskevan toteamuksen jälkeen kuluneesta ajasta kansallisissa tuomioistuimissa voitaisiin vielä aloittaa oikeustoimia, kantaja ei mitenkään

olisi vailla tehokasta oikeussuojaa. Yhtäältä näet se voi vedota kaikkiin kansalliseen oikeuteen perustuviin perusteisiin vastustaakseen tuen takaisin maksamista. Toisaalta, koska nyt käsiteltävänä oleva kanne on jätetty tutkimatta, mikään ei estä sitä vaatimasta kansallista tuomioistuinta esittämään EY 234 artiklaan perustuvaa ennakkoratkaisupyyntöä siinä vireillä olevassa oikeudenkäynnissä päätöksen pätevyyden kyseenalaistamiseksi siltä osin kuin siinä todetaan, että kyseinen toimenpide on tuki (asia C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, tuomio 9.3.1994, Kok. 1994, s. I-833, Kok. Ep. XV, s. I-67, 17 ja 18 kohta; ks. yleisesti sovellettavien toimenpiteiden osalta em. asia Unión de Pequeños Agricultores v. neuvosto, tuomion 40 kohta ja asia C-263/02 P, komissio v. Jégo-Quéré, tuomio 1.4.2004, 30–35 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

41 Edellä esitetyn perusteella kantaja ei ole osoittanut, että sillä olisi jo syntynyt ja edelleen voimassa oleva oikeussuojan tarve. Kanne on siis jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

42 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava komission vaatimusten mukaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.

43 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu kolmas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne jätetään tutkimatta.

2) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

3) Espanjan kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Azizi Jaeger Dehousse

Cremona Czúcz

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä huhtikuuta 2005.

H. Jung J. Azizi

kirjaaja jaoston puheenjohtaja